

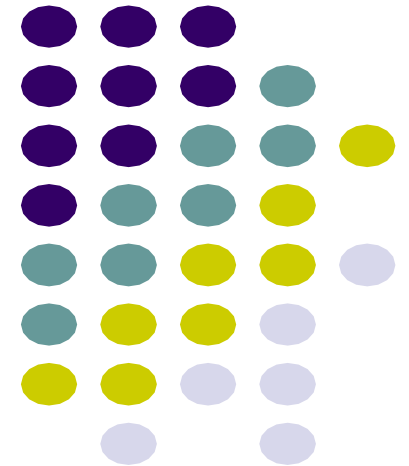
ШИНЖЛЭХ УХААН ТЕХНОЛОГИЙН ИХ СУРГУУЛЬ
МЭДЭЭЛЭЛ, ХОЛБООНЫ ТЕХНОЛОГИЙН СУРГУУЛЬ

F.CS202
ОБЪЕКТ ХАНДЛАГАТ ПРОГРАМЧЛАЛ

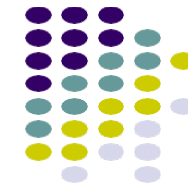
Лекц №3

Битүүмжлэл ба классын бүрэлдэхүүн

2021 он

Агуулга

- ★ Өгөгдөл/атрибут
- ★ Үйлдэл/метод
- ★ Асуух үйлдэл
- ★ Өөрчлөх үйлдэл
- ★ ЮМЛ дүрслэл

Өмнөх лекцээр

Объект хандлагат програмчлал

- ★ Чухал ойлголт:
  - ★ Класс
  - ★ Объект – биет болон биет бус
- ★ Объектуудын харилцаанаас тогтоно

Оюутны дотуур байрны бүртгэлийн програм

Давхрын дугаар
Өрөөний тоо
өрөөнийТооӨөрчлөх()

Давхар

Өгөгдөл/атрибут

Үйлдэл/Метод

Класс

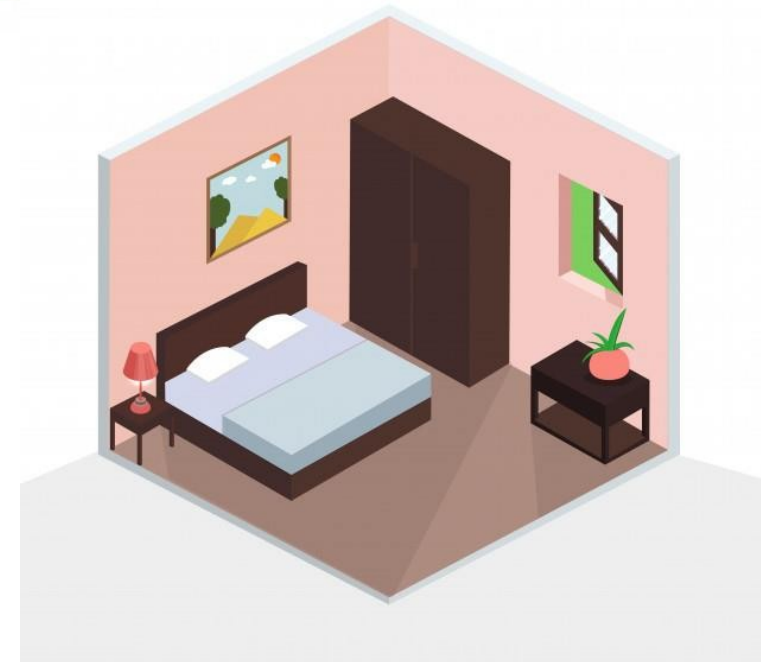

Оюутан

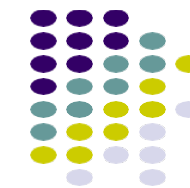
Нэр
Хүйс
Төрсөн огноо
Утасны дугаар
Хаяг
утасӨөрчлөх()
хаягХарах()

Өрөөний дугаар
Орны тоо
Мкв
Хүнтэй эсэх
орныТооӨөрчлөх()
мквХарах()

Өрөө

Дугуйн дэлгүүрийн борлуулалтын бүртгэлийн програм

Дугуйны үйлдвэр
Дугуйны хэмжээ
Зориулалт
Өнгө
Үнэ
үнэӨөрчлөх()
үнэХарах()

← Өгөгдөл/атрибут

← Үйлдэл/Метод

Дугуй

← Класс

Үйлчлүүлэгч

нэр
утас
хаяг
утасӨөрчлөх()
хаягХарах()

← Класс

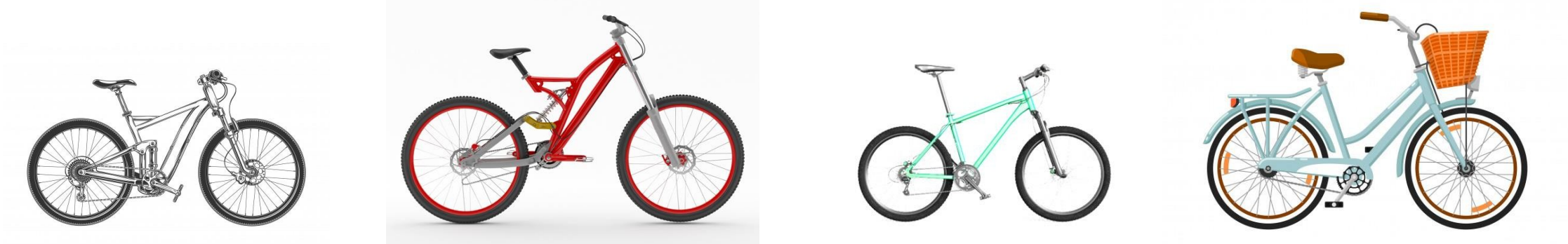
← Өгөгдөл/атрибут

← Үйлдэл/Метод

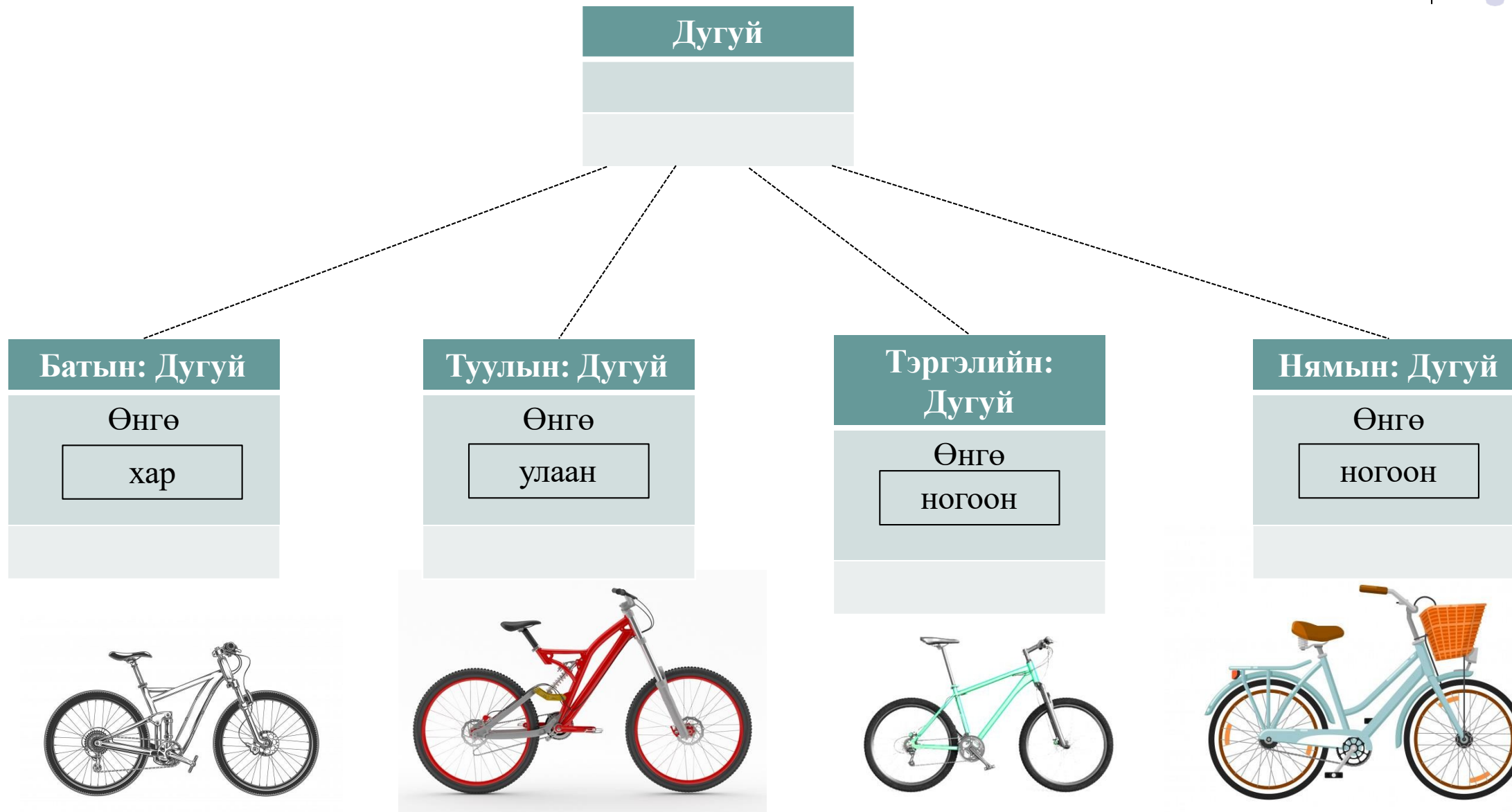

Класс ба объект

- ★ Програмд объектыг үүсгэх зааврыг бичнэ.
- ★ Энэ тодорхойлолтыг **Класс** гэж нэрлэнэ.
- ★ Объект — классын тохиолдол/инстанс
- ★ Классыг нэгэнт тодорхойлсон бол үүнээс хэдэн ч инстанс(объект) үүсгэж болно.

Класс ба объект

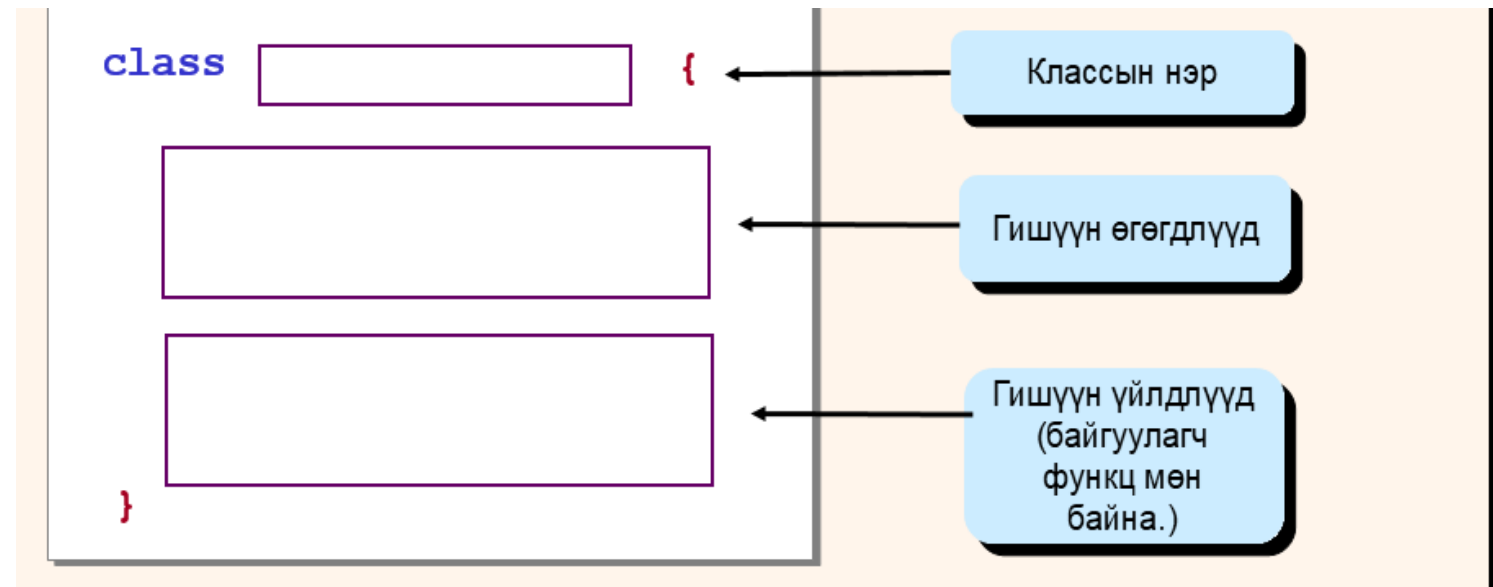

Классын бүрэлдэхүүн хэсгүүд

Классын бүрэлдэхүүн хэсгүүд

- ★ Өгөгдөл/атрибут – гишүүн, атрибут
- ★ Үйлдэл/метод - харьцаа
- ★ Байгуулагч функц
- ★ Устгагч функц

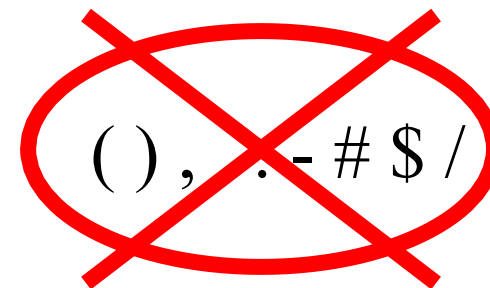
Классыг нэрлэх

★ Классын нэр PascalCase хэлбэрээр байна. Хоосон зай зөвшөөрөхгүй.

★ BookOrder, ScoreWriter, Student, TicTacToe

★ Тусгай тэмдэгтүүд ~~г~~ болохгүй.

★ Үг товчлохоос зайлсхийх.

FlightSegment

FltSgmnt

DepositAccount

DpstAccnt

★ Класс нь нэр үг эсвэл хэлц нэр үг байна.

★ Person, Money, BankAccount гэх мэт.

Өгөгдөл

- ★ Ядаж нэг ялгах шинж илэрхийлсэн өгөгдөл (дахин давтагдашгүй),
  - ★ Төлөв илэрхийлсэн өгөгдлүүд,
  - ★ Шинж чанар илэрхийлсэн өгөгдлүүд,
  - ★ Хадгалж буй утга, өгөгдлүүд.
-
- ★ Өгөгдөл нь camelCase хэлбэртэй эхлээд жижиг үсгээр эхэлж дараа нь том жижиг үсэг холилдон орно.
  - ★ Өгөгдлийн нэр ихэвчлэн нэр үг эсвэл хэлц нэр үг байдаг.

Гишүүн өгөгдлийн зарлагаа


```
<modifiers> <data type> <name> ;
```

Харагдалтын
тодорхойлогч

`private`

Өгөгдлийн төрөл

`String`

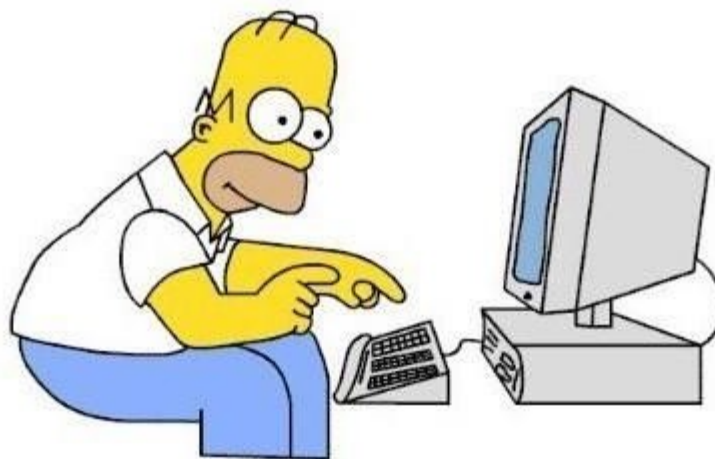
нэр

`ownerName ;`

Ямар ч тэнэг компьютер ойлгохоор
код бичиж чаддаг. Сайн програмист
л харин ХҮН ойлгох код бичиж чаддаг.

-Martin Fowler-

Үйлдэл

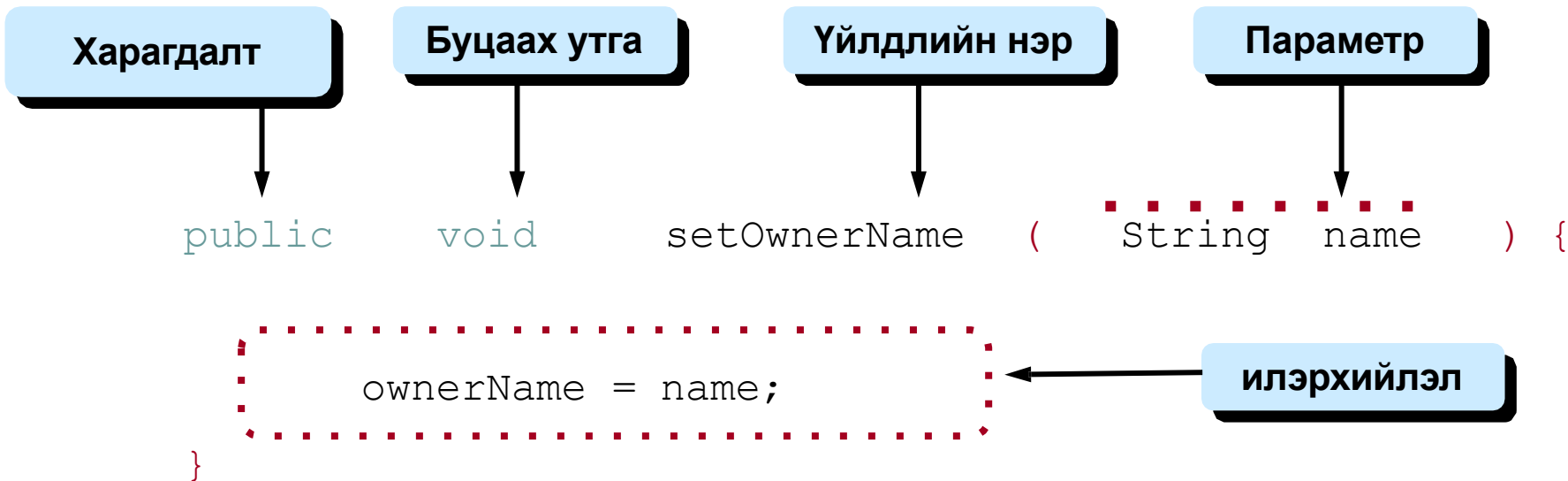

- ★ Үйлдэл нь тухайн классын хүрээний функц юм.
- ★ Үйлдлийн нэрийг camelCase хэлбэрээр тодорхойлдог ба үйлдлийн нэр нь ихэвчлэн үйл үг эсвэл хэлц үйл үг байдаг.
- ★ Параметрийн нэр нь мөн camelCase хэлбэртэй байх ба тэд үйлдэл рүү ямар нэгэн зүйл дамжуулахыг заадаг тул ихэвчлэн нэр үг эсвэл хэлц нэр үг байдаг.
- ★ Дотоод үйлдэл нь зөвхөн класс дотроосоо дуудаж ашиглах үйлдэл байна. Дотоод үйлдэл **private** байна.
- ★ Гадаад үйлдэл нь бусад классаас дуудах үйлдэл юм. Гадаад үйлдэл ихэвчлэн **public** байна.

Гишүүн үйлдлийн зарлагаа


```
<modifier> <return type> <method name> ( <parameters> ) {  
    <statements>  
}
```


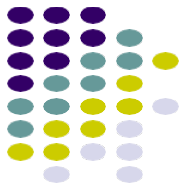

Мэдээллийг нууцлах ба харагдалтыг тодорхойлогч

- ★ public болон private тодорхойлогчид нь гишүүн өгөгдөл болон методуудын хандалтыг илэрхийлдэг.
- ★ Классын бүрэлдэхүүн нь (гишүүн өгөгдөл , метод) private гэж зарлагдсан бол клиент класс эдгээрт хандаж чадахгүй.
- ★ Харин public гэж зарлагдсан бол клиент классаас хандах боломжтой болно.
- ★ Классын дотоод үйл ажиллагааг private-р зарласнаар клиентүүдээс нуух боломжтой. Үүнийг мэдээллийн нууцлалт гэнэ.

Хандалтын жишээ


```
...  
Service obj = new Service();  
obj.memberOne = 10;  
obj.memberTwo = 20;  
obj.doOne();  
obj.doTwo();
```


Клиент

```
class Service {  
    public int memberOne;  
    private int memberTwo;  
    public void doOne() {  
        ...  
    }  
    private void doTwo() {  
        ...  
    }  
}
```

Сервис

Гишүүн өгөгдөл `private` байх ёстой

- ★ Гишүүн өгөгдлүүд нь классын хэрэгжүүлэлтийн дэлгэрэнгүй нь учраас үүнийг клиентэнд харагдахгүй байлгах хэрэгтэй. Иймд гишүүн өгөгдлүүдийг `private` –р зарлана.
- ★ Exception: Хэрвээ тогтмолыг гадаад методуудаас шууд ашиглах шаардлагатай бол тэдгээрийг `public` харагдалттай зарлана.

Харагдалтын тодорхойлогчийг зөв сонгох нь

- ★ Гишүүн өгөгдөл болон методын харагдалтыг зөв тодорхойлох зөвлөмж:
  - ★ Класс болон инстансын хувьсагчуудыг хувийн харагдалттайгаар зарлана.
  - ★ Класс болон инстансын методууд нь зөвхөн тухайн классынхаа бусад методуудад л ашиглагддаг бол `private` харагдалттай байна.
  - ★ Клиент програмд ашиглагддаг тогтмолыг нийтийн харагдалттай зарлана. Харин зөвхөн класс дотроо л ашиглагдах бол `private` байна.

Харагдалтыг диаграм дээр тэмдэглэх

AccountVer2
<ul style="list-style-type: none">
- balance
- ownerName
<ul style="list-style-type: none">
+ AccountVer2(String, double)
+ add(double)
+ deduct(double)
+ getCurrentBalance( )
+ getOwnerName( )
+ setOwnerName(String)

public – нэмэх тэмдэг(+)

private – хасах тэмдэг(-)

Объект зарлах

Классын нэр
Классыг үүсгэсэн
байх ёстой

Объектын нэр
Объектын зарлагаа

Account
Student
Vehicle

customer;
jan, jim, jon;
car1, car2;

Объект үүсгэх

<объектын нэр> = new <Классын нэр> (<аргумент>)

Объектын нэр
Үүсгэж буй объект.

Классын нэр
Энэ классын инстанс
үүснэ.

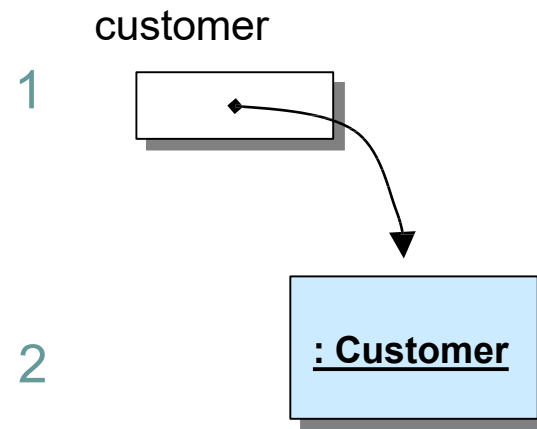
Аргумент

```
customer = new Customer( );  
jon      = new Student("John Java");  
car1     = new Vehicle( );
```

Зарлах Ба Үүсгэхийн ялгаа

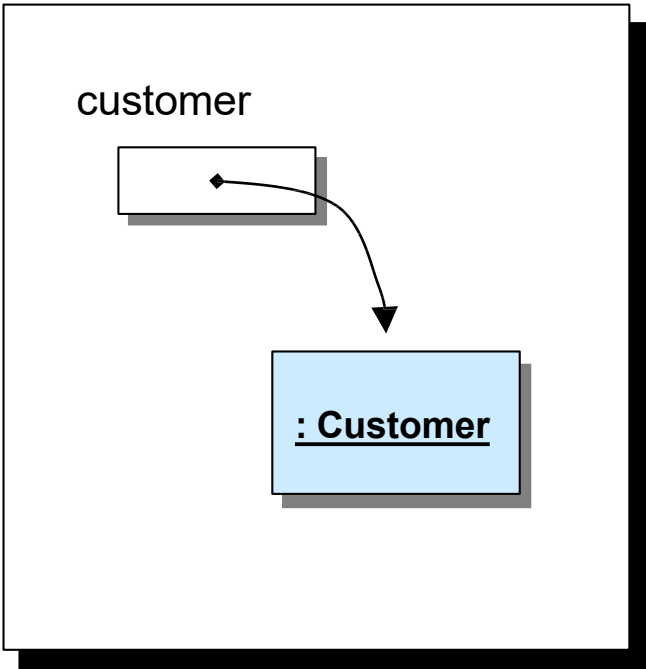
```
1  Customer  customer;  
2  customer  =  new  Customer( );
```


1. **customer** нэр зарлагдахад санах ойд зай авна.

2. **Customer** объектыг үүсгэхэд **customer** нэр нь үүнтэй холбогдоно.

Санах ойн төлөв ба програм

Санах ойн төлөв

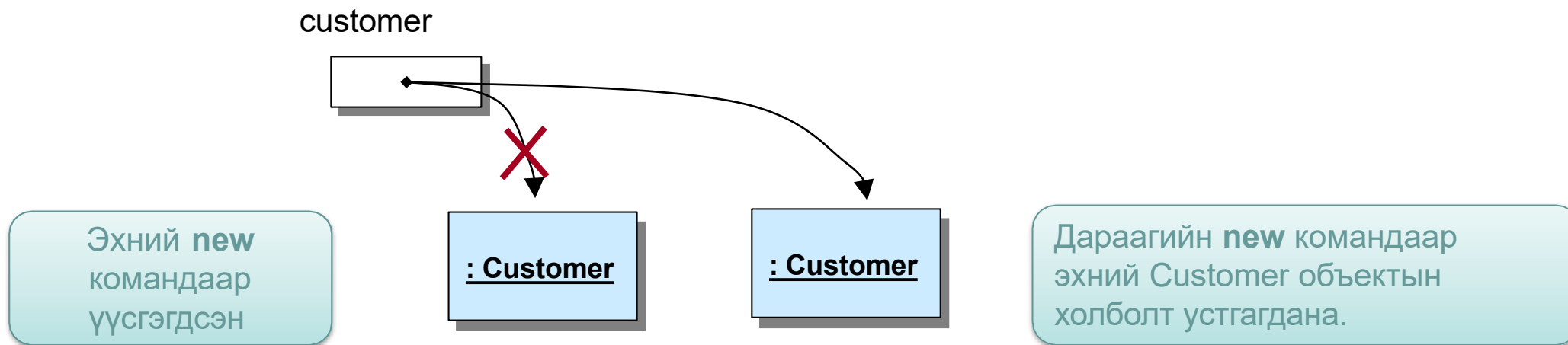
Програмын диаграм

Нэр ба объект


```
Customer    customer;  
  
customer    = new Customer( );  
  
customer    = new Customer( );
```


Класс, объектын жишээ

зарлах

```
class Cat {  
    public int id;  
    private string name;  
}
```

объект үүсгэх, хандах

```
class ZooPark {  
    public feedCat() {  
        Cat masha = new Cat();  
        masha.id = 5;  
        masha.name = "masha";  
        int i = masha.id;  
        string ner = masha.name;  
    }  
}
```

Эхний жишээ: Bicycle классыг ашиглах


```
class BicycleRegistration {  
    public static void main(String[] args) {  
        Bicycle bike1, bike2;  
        String owner1, owner2;  
  
        bike1 = new Bicycle( );    //bike1 объект үүсгэх  
        bike1.setOwnerName("Adam Smith");  
  
        bike2 = new Bicycle( );    //bike2 объектыг үүсгэх  
        bike2.setOwnerName("Ben Jones");  
  
        owner1 = bike1.getOwnerName( ); //мэдээллийг хэвлэх  
        owner2 = bike2.getOwnerName( );  
  
        System.out.println(owner1 + " дугуйтай.");  
        System.out.println(owner2 + " мөн дугуйтай.");  
    }  
}
```

Bicycle классын тодорхойлолт

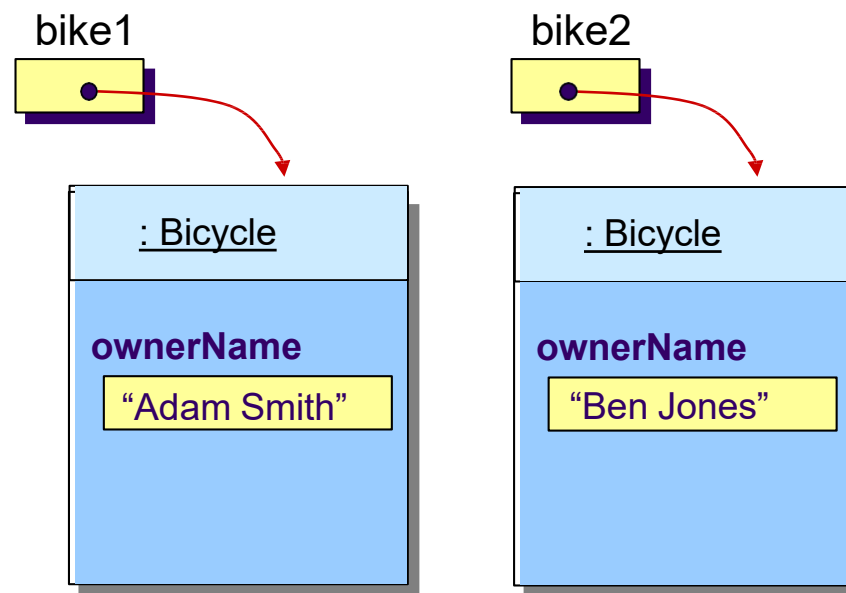
```
class Bicycle {  
    // гишүүн өгөгдөл  
    private String ownerName;  
  
    //Байгуулагч: гишүүн өгөгдлүүдэд утга олгоно  
    public void Bicycle( ) {  
        ownerName = "Unknown";  
    }  
  
    //Дугуйн эзний нэрийг буцаана  
    public String getOwnerName( ) {  
        return ownerName;  
    }  
  
    //дугуйн эзний нэрийг олгоно  
    public void setOwnerName(String name) {  
        ownerName = name;  
    }  
}
```

Классын инстансууд

- ★ **Bicycle** классыг нэгэнт тодорхойлсон л бол үүнээс хэдэн ч инстанс үүсгэх боломжтой.

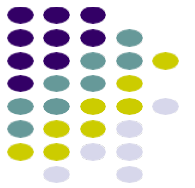
```
Bicycle bike1, bike2;  
bike1 = new Bicycle( );  
bike1.setOwnerName("Adam Smith");  
  
bike2 = new Bicycle( );  
bike2.setOwnerName("Ben Jones");
```


Асуух үйлдэл (Query)

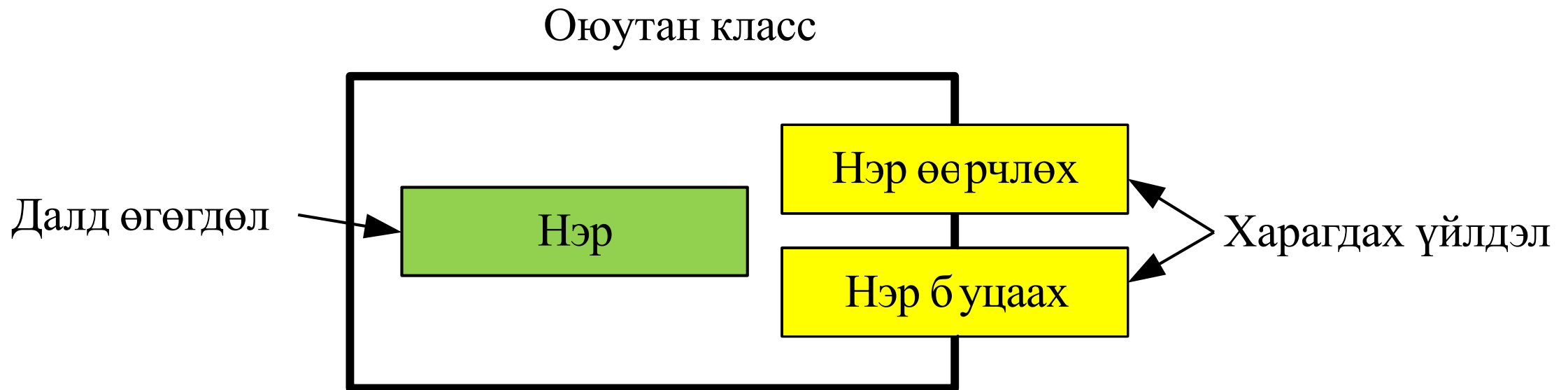

- ★ Зарим үйлдэл "асуух үйлдэл" байдаг.
- ★ Энэ үйлдэл дуудалтын үед ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй буюу объектын төлөвт өөрчлөлт орохгүй гэсэн үг.
- ★ Өгөгдлийн утгыг буцаадаг үйлдлийг асуух үйлдэл гэнэ. Мөн getter үйлдэл гэж ярьдаг.

Өөрчлөх үйлдэл /mutator/

- ★ Хувийн харагдалттай өгөгдлийн утгыг өөрчлөх үйлдлийг өөрчлөх үйлдэл гэнэ. Мөн setter үйлдэл гэдэг.

Асуух болон өөрчлөх үйлдэл


```
public class Student {  
    private String name;  
  
    public String getName() {  
        return name;  
    }  
    public void setName(String newName) {  
        name = newName;  
    }  
}  
  
...  
Student st1 = new Student();  
st1.setName("bold");  
a = st1.getName();
```


Нэг үйлдлийн олон хэлбэржилт - overloading

- ★ Нэг классад ижилхэн нэртэй үйлдэл байж болно. Гэхдээ эдгээр нь параметрууд болон буцаах утгаараа ялгаатай байх ёстой. Үүнийг параметрын олон хэлбэржилт гэдэг. Жишээ нь:
  - ★ `Нэмэх(12, 24)`
  - ★ `Нэмэх(3.14, 0.12)`
  - ★ `Нэмэх('a', 'b')`
  - ★ `Нэмэх("hello", "world")`

Гэр бүлийн гишүүд бүртгэдэг Family класс


```
public class Family {
    private Father father;
    private Mother mother;
    private Daughter[] daughters;
    private int daughterCount=0;
    private int sonCount=0;
    private Son[] sons;
    public Family() {
        daughters = new Daughter[3];
        sons = new Son[3]; }
    public void addMember(Father dad) {
        father = dad; }
    public void addMember(Mother mom) {
        mother = mom; }
    public void addMember(Daughter girl) {
        daughters[daughterCount++] = girl; }
    public void addMember(Son so) {
        sons[sonCount++] = so; }
}
```

```
public class Program {
    public static void main() {
        Family fam = new Family();
        Father f = new Father();
        Mother m = new Mother();
        Daughter d1 = new Daughter();
        Son s1 = new Son();

        fam.addMember(f);
        fam.addMember(m);
        fam.addMember(d1);
        fam.addMember(s1);
    }
}
```

ДҮГНЭЛТ

- ★ Классын зарлагаа нь гишүүн өгөгдөл, гишүүн үйлдэл, байгуулагч функцыг агуулна.
  - ★ Классыг тодорхойлсон бол үүнээс хэдэн ч объектыг үүсгэж болно.
  - ★ Класс болон объектыг үйлдэл хийлгэхийн тулд мессеж дамжуулах буюу үйлдэл(метод)-ийг дуудна.
  - ★ Үйлдэл
    - ★ Асуух үйлдэл
    - ★ Өөрчлөх үйлдэл
- Эдгээр үйлдлүүд нь классад байх шаардлагатай туслах үйлдлүүд юм.
- Хэрэв классад `private`, `protected` хувьсагч байгаа бол асуух, өөрчлөх үйлдлүүд байна.
  - Эдгээр дээр классын өөрийн араншинг агуулсан үйлдлүүд заавал нэмэгдэх ёстой.